

ΗΜΕΡΙΔΑ

«Η συμβολή της ΚΑΛΟ στην καταπολέμηση του αποκλεισμού των ατόμων με ψυχοκοινωνικά προβλήματα: το υπόδειγμα των ΚΟΙΣΠΕ»

Περιστέρι, 5 Ιουλίου 2023

“Η εργασιακή ένταξη ευάλωτων ομάδων στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Οικοσυστήματος Κοινωνικής Οικονομίας: Νέες εξελίξεις υπό το πρίσμα της Πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την έκδοση Σύστασης στον τομέα της Κοινωνικής Οικονομίας”

Γαβριήλ Αμίτσης

Καθηγητής / Διευθυντής του Ερευνητικού Εργαστηρίου Κοινωνικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, Επιστημονικός Υπεύθυνος του Έργου

Η διάρθρωση της Εισήγησης

1. Η εργασιακή ένταξη των ευάλωτων ομάδων ως πρόκληση του Ενεργητικού Κοινωνικού Κράτους
2. Η συμβολή του Ευρωπαϊκού Οικοσυστήματος Κοινωνικής Οικονομίας στην ολοκληρωμένη ένταξη των ευάλωτων ομάδων
3. Η υποστήριξη των Κοινωνικών Επιχειρήσεων Εργασιακής Ένταξης από την ΕΕ

Η εργασιακή ένταξη των ευάλωτων ομάδων ως πρόκληση του Ενεργητικού Κοινωνικού Κράτους

Το *Ενεργητικό Κοινωνικό Κράτος* δεν αντιμετωπίζει τους ευάλωτους πολίτες ως παθητικούς δέκτες επιδοματικών παροχών με τάσεις εγκλωβισμού τους σε συνθήκες αδράνειας και εξάρτησης. Εάν και ένας από τους βασικούς του στόχους είναι η οικονομική προστασία των ατόμων που αδυνατούν να εξασφαλίσουν αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης μέσω της αγοράς και της οικογένειας, εισάγει νέα δυναμικά εργαλεία που διευκολύνουν την ορθολογική ένταξη/επανεένταξη των ευάλωτων ομάδων στην αγορά εργασίας

ΤΟΜΕΙΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

- ❑ Απασχόληση - Εργασιακές Σχέσεις
- ❑ Κοινωνική Ασφάλιση των εργαζομένων και των οικογενειών τους
- ❑ Ενεργητική Ένταξη των ευάλωτων ομάδων του πληθυσμού
- ❑ Υγεία
- ❑ Τυπική Εκπαίδευση - Δια Βίου Μάθηση
- ❑ Κοινωνική Οικονομία - Κοινωνική Επιχειρηματικότητα
- ❑ Κοινωνική Στέγαση
- ❑ Κοινωνική Ένταξη μεταναστών και προσφύγων

ΟΙ ΑΞΙΟΝΕΣ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΤΗΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ

Το Μοντέλο συμπληρώνει τις παραδοσιακές επιδοματικές πολιτικές καταπολέμησης της απόλυτης φτώχειας, επιδιώκοντας τρεις θεμελιώδεις προτεραιότητες ως προς την ενίσχυση των ευάλωτων ομάδων:

- α) *στήριξη του εισοδήματος τους για να διασφαλίζεται αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο*
- β) *σύνδεση τους με την αγορά εργασίας*
- γ) *Βελτίωση των συνθηκών πρόσβασής τους σε κοινωνικές υπηρεσίες υψηλής ποιότητας (π.χ. υγειονομική περίθαλψη, κοινωνική φροντίδα, στέγαση κλπ.)*

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Οι φορείς του Ευρωπαϊκού Οικοσυστήματος της ΚΟ δημιουργούν και διατηρούν ποιοτικές θέσεις εργασίας, συμβάλλουν στην κοινωνική και εργασιακή ένταξη των ευάλωτων ομάδων και στην ισότητα ευκαιριών, προωθούν τη βιώσιμη οικονομική και βιομηχανική ανάπτυξη, προωθούν την ενεργό συμμετοχή των πολιτών στον κοινωνικό ιστό, διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στα συστήματα κοινωνικής πρόνοιας και φροντίδας και αναζωογονούν τις αγροτικές και εγκαταλελειμμένες περιοχές της Ευρώπης.

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ - 1

Οι Κοινωνικές Επιχειρήσεις Εργασιακής Ένταξης - ΚΕΕΕ (Work Integration Social Enterprises - WISE) είναι επιχειρήσεις που επιδιώκουν την κοινωνική και εργασιακή ένταξη ατόμων, τα οποία αντιμετωπίζουν αυξημένους κινδύνους ανεργίας εξαιτίας σύνθετων κοινωνικών και επαγγελματικών μειονεκτημάτων

Προσφέρουν στους ωφελούμενους την ευκαιρία να προετοιμασθούν για την ορθολογική ένταξη τους στο εργατικό δυναμικό μέσω δράσεων κατάρτισης, μαθητείας και απασχόλησης, παρέχοντας σε αρκετές περιπτώσεις και υπηρεσίες παρακολούθησης / υποστήριξης και κατά την αρχική περίοδο απασχόλησης

ΤΟ ΜΟΝΤΕΛΟ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ - 2

Αρκετές ΚΕΕΕ προωθούν το υπόδειγμα της Υποστηριζόμενης Απασχόλησης (ΥΑ), που οριοθετείται από την *Ευρωπαϊκή Ένωση Υποστηριζόμενης Απασχόλησης* (European Union for Supported Employment, EUSE) ως η «*παροχή υποστήριξης σε ανθρώπους με αναπηρία ή άλλες μειονεκτικές ομάδες προκειμένου να εξασφαλίσουν και να διατηρήσουν θέση αμειβομένης εργασίας σε μια ανοικτή αγορά εργασίας*».

Αυξημένο ενδιαφέρον παρουσιάζει την περίοδο αυτή η εφαρμογή του μοντέλου της ΥΑ σε άτομα με ψυχοκοινωνικά προβλήματα, καθώς μπορεί να επιδράσει θετικά στην διαχείριση και αντιμετώπιση των συμπτωμάτων της ψυχικής ασθένειας, συμβάλλοντας στην δημιουργία κρίσιμων προϋποθέσεων οικονομικής ανεξαρτησίας και αυτενέργειας, στην ενίσχυση της αυτοπεποίθησης, στην ικανοποίηση της ανάγκης για προσωπική ολοκλήρωση και στην ορθολογική τους συμμετοχή στην κοινωνική και οικονομική δραστηριότητα.

Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΤΩΝ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΟΜΑΔΩΝ

Πρόσφατες έρευνες του *Ευρωπαϊκού Δικτύου Κοινωνικής Ένταξης* (European Network of Social Integration, ENSIE) για τον κοινωνικό αντίκτυπο των Κοινωνικών Επιχειρήσεων Εργασιακής Ένταξης - ΚΕΕΕ (<https://www.ensie.org/wises-data/impact-wises>) επιβεβαιώνουν την ισχυρή συμβολή τους στην προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης χωρίς αποκλεισμούς στην Ευρώπη:

α) Η πλειοψηφία των ΚΕΕΕ δραστηριοποιείται στους τομείς των μεταφορών, της διαχείρισης αποβλήτων, της κοινωνικής φροντίδας, του περιβάλλοντος, της καθαριότητας κτηρίων, των δημοσίων έργων και της κλωστοϋφαντουργίας

β) Ο συνολικός κύκλος εργασιών των ΚΕΕΕ για το 2021 προσέγγιζε το 1,9 δις ευρώ (μέσος τζίρος 893 χιλιάδες ευρώ)

γ) 80.113 μειονεκτούντες εργαζόμενοι υποστηρίχθηκαν το 2021 από 2.072 ΚΕΕΕ:

- ▶ το 40% εντάχθηκαν το πρώτο εξάμηνο στην αγορά εργασίας
- ▶ το 21% έγιναν αυτοαπασχολούμενοι ή ξεκίνησαν να παρακολουθούν κάποιο πρόγραμμα κατάρτισης
- ▶ το 39% εξασφάλισαν ένταξη σε προγράμματα κοινωνικής ασφάλισης (ανεργία, ασθένεια, συνταξιοδότηση κ.λπ.).

Η ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΜΟΝΤΕΛΟΥ ΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΡΓΑΣΙΑΚΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΕ

Η υποστήριξη των ΚΕΕΕ αποτελεί βασική προτεραιότητα της νέας πολιτικής πρωτοβουλίας της ΕΕ για την ανάπτυξη του τομέα της ΚΑΛΟ, όπως αποτυπώνεται στο *Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Οικονομία (Commission Action Plan for the Social Economy)* της 9^{ης} Δεκεμβρίου 2021, που εκπονήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο πλαίσιο υλοποίησης του *Σχεδίου Δράσης για τον Ευρωπαϊκό Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ)*

ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Το Σχέδιο Δράσης για την Κοινωνική Οικονομία αποτελεί αντικείμενο συνεργασίας της Γενικής Διεύθυνσης Εσωτερικής Αγοράς, Βιομηχανίας, Επιχειρηματικότητας και Μικρο-Μεσαίων Επιχειρήσεων (Directorate General for Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs) και της Γενικής Διεύθυνσης Απασχόλησης, Κοινωνικών Υποθέσεων και Ένταξης (Directorate General Employment, Social Affairs and Inclusion). Εκπονήθηκε μέσω μιας ανοικτής διαδικασίας διαβούλευσης δύο ετών και αποσκοπεί στην ενίσχυση της κοινωνικής καινοτομίας, στη στήριξη της ανάπτυξης της κοινωνικής οικονομίας και στην αύξηση της κοινωνικής και οικονομικής μετασχηματιστικής της δύναμης την περίοδο 2021-2030.

Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΚΟ

Η πλέον σημαντική επιχειρησιακή παρέμβαση του *Σχεδίου Δράσης* αντιστοιχεί στην έκδοση μίας (μη δεσμευτικής) Σύστασης του Συμβουλίου σχετικά με την ανάπτυξη Πλαισίου Συνθηκών για την Κοινωνική Οικονομία. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσίευσε την [πρόταση της για έκδοση Σύστασης του Συμβουλίου](#) στις 13 Ιουνίου 2023, καλώντας τα Κράτη Μέλη να αναπτύξουν ολοκληρωμένες στρατηγικές για την κοινωνική οικονομία, προσαρμόζοντας τα εθνικά θεσμικά πλαίσια και τις πολιτικές τους, ώστε να διαμορφωθεί ένα περιβάλλον ευνοϊκό για την κοινωνική οικονομία σε όλους τους σχετικούς τομείς.

Η ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΗΣ

Η πρόταση της Επιτροπής αξιοποίησε τα αποτελέσματα μίας πανευρωπαϊκής ανοικτής διαβούλευσης (Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2022) στην οποία συμμετείχαν 81 φορείς (φορείς της κεντρικής διοίκησης και της τοπικής αυτοδιοίκησης, διακρατικά και εθνικά δίκτυα, κοινωνικοί εταίροι, οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών, ακαδημαϊκά και ερευνητικά ινστιτούτα). Η μοναδική συνεισφορά από την Ελλάδα κατατέθηκε από το *Ερευνητικό Εργαστήριο Κοινωνικής Διοίκησης* του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής (ΕΕΚΔ ΠΑΔΑ) - το οποίο έχω την τιμή να διευθύνω - ([Staff Working Document: Summary of consultation activities \(2023\).](#))

ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΡΗΤΡΕΣ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΚΕΕΕ

ΡΗΤΡΑ 1 - Η προώθηση της εργασιακής ένταξης των ευάλωτων ομάδων

Οι δημόσιες αρχές πρέπει να παρέχουν επαρκή στήριξη σε φορείς κοινωνικής οικονομίας με σκοπό την καλύτερη ένταξη στην αγορά εργασίας των γυναικών, των μειονεκτουσών και υποεκπροσωπούμενων ομάδων (όπως οι μακροχρόνια άνεργοι, τα άτομα που πάσχουν από προβλήματα ψυχικής υγείας, οι οικονομικά μη ενεργοί, τα άτομα χαμηλής ειδίκευσης, τα άτομα με αναπηρία, τα άτομα με μεταναστευτικό, φυλετικό ή εθνοτικό υπόβαθρο, συμπεριλαμβανομένων των Ρομά, οι νέοι και οι ηλικιωμένοι) μέσω:

- ▶ i. της υποστήριξης των δράσεων των ΚΕΕΕ
- ▶ ii. της ανάπτυξης πρωτοβουλιών που θα βοηθήσουν τις ομάδες στόχου να προετοιμασθούν μέσω απόκτησης εργασιακής εμπειρίας σε κοινωνικές επιχειρήσεις για την ένταξη τους στην ανοικτή αγορά εργασίας.

ΟΙ ΕΙΔΙΚΕΣ ΡΗΤΡΕΣ ΤΗΣ ΣΥΣΤΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΩΝ ΚΕΕΕ

ΡΗΤΡΑ 2 - Η πρόσβαση των ΚΕΕΕ στην αγορά των Δημοσίων Συμβάσεων

Οι δημόσιες αρχές πρέπει να άρουν τα θεσμικά εμπόδια πρόσβασης των φορέων κοινωνικής επιχειρηματικότητας στην αγορά των δημοσίων συμβάσεων και να ενισχύσουν την κοινωνική υπεραξία των δημοσίων συμβάσεων μέσω:

- ▶ i. της χρήσης του θεσμού των κατ' αποκλειστικότητα ανατιθέμενων δημοσίων συμβάσεων σε ΚΕΕΕ ή σε κάθε άλλο οικονομικό φορέα που έχει ως κύριο σκοπό, δυνάμει του καταστατικού του, την επαγγελματική και κοινωνική ένταξη ατόμων με αναπηρία ή μειονεκτούντων προσώπων, εφόσον περισσότεροι από 30% των εργαζομένων του φορέα είναι εργαζόμενοι με αναπηρία ή μειονεκτούντες εργαζόμενοι
- ▶ ii. της υποστήριξης των εργαζομένων σε ΚΕΕΕ να συνεργάζονται με συμβατικές επιχειρήσεις που υλοποιούν δημόσιες συμβάσεις για να αποκτήσουν εμπειρία στην ανοικτή αγορά εργασίας

Ο ΡΟΛΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Συνιστάται στα Κράτη Μέλη να ενισχύσουν τον υποστηρικτικό ρόλο που διαδραματίζουν οι φορείς της κοινωνικής οικονομίας στην προώθηση της κοινωνικής καινοτομίας και των βασικών τομέων της τοπικής ανάπτυξης και απασχόλησης. Για παράδειγμα, αυτό μπορεί να επιτευχθεί με:

α) τη δημιουργία ή την προώθηση κόμβων κοινωνικής καινοτομίας ή συνεργατικών σχηματισμών κοινωνικής και οικολογικής καινοτομίας σχεδιασμένων για την κάλυψη τοπικών αναγκών και τη δοκιμή κοινών λύσεων

β) την συμμετοχή φορέων κοινωνικής οικονομίας στην τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων, μεταξύ άλλων με τη χρήση των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων της Ένωσης

γ) την συνεργασία με Εθνικά και Περιφερειακά Κέντρα Ικανοτήτων για την Κοινωνική Καινοτομία με σκοπό τη δημιουργία δικτύων, την ενίσχυση των ικανοτήτων και των συνεργειών, την ανάδειξη της αποτελεσματικότητας και την ανάπτυξη βασικών εργαλείων και μεθόδων για την τόνωση της κοινωνικής καινοτομίας.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ ΠΟΛΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΟΧΗ ΣΑΣ!

Δρ. Γαβριήλ Αμίτσης

Καθηγητής Δικαίου Κοινωνικής Ασφάλειας - Διευθυντής του
Ερευνητικού Εργαστηρίου Κοινωνικής Διοίκησης του Πανεπιστημίου
Δυτικής Αττικής

- e-mail: amitsis@otenet.gr
- website: <https://sarl.uniwa.gr>